Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vammaisneuvosto
27.9.2026

Kommenttimme päätöksentekoon vietävistä myöntämisen perusteiden tarkennuksista , jotka koskevat sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea:

Yleistä

Vammaisneuvosto pitää nyt esitettyjä sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumisen tuen myöntämisperusteita huomattavasti tiukempina kuin aiempia kriteerejä. Vammaisneuvosto pitää kehitystä huolestuttavana etenkin nyt, kun uuden vammaispalvelulain myötä on korostettu sosiaalihuoltolain ensisijaisuutta. Vaarana on, että entistä useampi asiakas jää kokonaan ilman palvelua.

Kysymys on kuitenkin perus- ja ihmisoikeuksista. Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan. Sopimus on näin ollen Suomessa voimassa lain tasoisena.

Sopimuksen 20 artiklassa todetaan seuraavaa:

20 artikla
Henkilökohtainen liikkuminen

Sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen muun muassa:

a) helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista sillä tavalla kuin ja silloin, kun he haluavat, sekä kohtuulliseen hintaan.

Vammaisyleissopimuksen velvoitteet koskevat myös hyvinvointialueita.

Vammaisneuvosto haluaa muistuttaa myös siitä, että kun tehdään lakien välistä valintaa ja päädytään sosiaalihuoltolain mukaiseen päätökseen, päätöksessä on eriteltävä, miltä osin asiakkaan yksilöllisiin avun tarpeisiin voidaan vastata sosiaalihuoltolain mukaisilla ensisijaisilla palveluilla. Jo tähän mennessä kertynyt oikeuskäytäntö on lähtenyt siitä, että pelkkä viittaus lain ensisijaisuuteen ei riitä, vaan palvelulla on pystyttävä tosiasiallisesti vastaamaan asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin riittävällä ja sopivalla tavalla.

Liisa Murto (Lehti ja kumppanit) on kirjoittanut aiheesta blogitekstissään Sovelletaanko sosiaalihuoltolakia vai vammaispalvelulakia? Oikeuskäytäntö edellyttää yksilöllistä arviointia.

Muutosehdotukset

Sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen palvelut

Myöntämisperusteissa todetaan muun muassa, että sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen edellytyksenä on, että ”henkilöllä ei ole auton käyttömahdollisuutta, eikä lähellä asuvilla sukulaisilla tai ystävillä ole mahdollisuutta tarjota kuljetusapua”.

Vammaisneuvosto ehdottaa, että edellytyksistä poistetaan viittaus sukulaisiin ja ystäviin. Liikkumisen tuessa on kyse jokapäiväisestä välttämättömästä asioinnista, jolloin liikkuminen ei voi olla sukulaisten tai ystävien satunnaisen hyvän tahdon varassa. Tilanne on sattumanvarainen myös niissä tilanteissa, joissa taloudessa on auto, mutta liikkumisen tukea tarvitseva henkilö ei itse pysty ajamaan autoa. Vammaisneuvosto viittaa tässä myös YK:n vammaisyleissopimuksen kirjaukseen ”mahdollisimman itsenäisestä liikkumisesta”.

Samoin kohdassa todetaan, että palvelua ei myönnetä ”jos taloudessa on auto ja henkilön välttämättömät kuljetukset pystytään näin hoitamaan”. Vammaisneuvosto huomauttaa, ettei tällöinkään toisen henkilön avun varassa tapahtuva liikkuminen ole itsenäistä liikkumista, eikä liikkumisen tarve näin välttämättä tule tosiasiallisesti hoidettua. Tilanne voi altistaa vammaisen henkilön jopa muiden perheenjäsenten räikeällekin vallankäytölle.

Vammaisneuvosto ehdottaa, että kirjaus muutetaan muotoon: ”jos asiakkaan käytössä on auto ja hän voi hoitaa välttämättömät liikkumistarpeensa sen avulla”.

Taloudellinen tarveharkinta

Myöntämisperusteissa todetaan: ”Palvelu kohdennetaan ensisijaisesti henkilöille, joilla on pitkäaikainen toimintakyvyn alenema ja joille välttämättömien asiointimatkojen kustannukset vaarantavat säännöllisen toimeentulon.”

Vammaisneuvosto pitää viittausta säännöllisen toimeentulon vaarantumiseen kohtuuttomana ja tarpeettomana. Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävään palveluun on jo myöntämisperusteissa määritelty tulo- ja varallisuusrajat. Jos tämän lisäksi tulee täyttyä myös edellytys säännöllisen toimeentulon vaarantumisesta, kiristyy myöntämisperuste kohtuuttomaksi.

Vaarana on, että edellä kuvatun kaksiportaisen tulo- ja varallisuusharkinnan myötä tulo- ja varallisuusharkinta muodostuu niin keskeiseksi perusteeksi, että itse palvelun tarkoitus hämärtyy.

Palvelun hakeminen

Tekstissä todetaan, että tulo- ja varallisuustiedot tulee liittää sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea haettaessa. Tällä hetkellä käytäntö on kuitenkin se, että tiedot pyydetään kaikilta hakijoilta.

Vammaisneuvosto on ottanut aiemmin kantaa tähän käytäntöön ja toivoo sen pikaista oikaisemista kyseisen luonnoksen mukaiseksi.

Veli-Matti Aittola
puheenjohtaja

Merja Heikkonen
varapuheenjohtaja